

Kwartaalschrift van de Historische Vereniging "OLD REURLE"

Secretariaat: Burg. v. Tuyll v. Serooskerkenweg 21 7261 CT Ruurlo
Bankrekening: 35.67.996. Rabobank Ruurlo, t.n.v. "OLD REURLE"
Ingeschreven KvK te Zutphen nr. 103401.

Van het bestuur.

Nu de grote trek ter uitvoering van alle vacantieplannen, die door onze leden gemaakt waren, ten einde loopt en de meesten weer op hun hardste-
de terug gekeerd zullen zijn, willen wij onze werkzaamheden of juist
gezegd "onze hobby" ook weer op gang proberen te brengen.

Overigens spreken wij als bestuur de hoop uit dat iedereen weer gezond
en wel, al of niet gebruikt, maar in elk geval met voldoening terugziend
op een welbestede vakantie, weer aan onze activiteiten zal willen deel-
nemen.

Hoewel----- sommige mensen, al of niet lid van een vereniging als de onze,
gebruiken juist hun vakantie om al die dingen te doen, waar ook wij mee
 bezig zijn en die wel eens tot verrassingen willen leiden.

Als voorzitter wil ik U daarom een recent voorbeeld betreffende een ge-
emigreerde familierelatie niet onthouden.

In 1882 emigreerde een waarschijnlijk nog ongehuwde broer van mijn groot-
moeder naar Amerika en trouwde daar mogelijk heel spoedig met een hollands
meisje, dat vóór haar vertrek naar Amerika nog een foto in Zutphen had
laten maken.

Nu had een kleindochter van haar die foto en aantekeningen gevonden en
ging daarom dit voorjaar met vakantie naar Nederland op zoek naar haar
familierelaties. Daar er Zutphen op de foto vermeld stond kwam ze op het
Zutphens Archief terecht en die hebben haar de naam van onze secretaris
gegeven, die op haar vragen geen antwoord wist. Toevallig hadden wij als
bestuur een korte vergadering bij mij aan huis en kwam hij al direct met
een naam, die mij heel bekend voorkwam. Nu had ik nog een brief in het
familiearchief van een oude dame, geschreven ter gelegenheid van het over-
lijden van mijn grootvader in 1928, verzonden vanuit Amerika. Aangezien
ik het vermoeden had, dat deze brief wel eens de verbindende schakel met
de kleindochter kon vormen, hebben we direct een fotocopie met korte in-
lichtingen opgezonden. Inmiddels hebben we nu al een lange interessante
brief met enkele foto's terug ontvangen, waarvan één een jonge vrouw met
knipmuts weergeeft en daarmee zijn we nu in het bezit van een foto van de
brieffschrijfster uit 1928. De kleindochter hoopt ons nu volgend jaar in
haar vakantie te bezoeken en wil dan gaarne ook de andere familierelaties
leren kennen.

Om de verrassing nog groter te maken; mijn vrouw heeft van omstreeks 1860
ook enkele emigranten in haar familie, die in dezelfde plaats zijn terecht
gekomen en nu wil deze Amerikaanse dame ons daarover ook informeren.
Dit zijn van die onverwachte gebeurtenissen, die onze hobby zo interessant
en waardevol maken, zelfs tot ver over onze grenzen.

En tenslotte----- er is blijkbaar toch niets nieuws onder de zon:
'Onze vereniging had namelijk al een voorganger'.

We lazen in de "Landbouw-Medelingen voor Ruurlo" d.d. 4 september 1958 onder de titel "de geschiedenis van Ruurlo", dat er een commissie gevormd was ter verwezenlijking van dezelfde doelstellingen als wij hebben, bestaande uit de navolgende personen:

Mr. W. Baron van Heeckeren van Kell, Jhr. Mr. J.W. de Beaufort, W. te Winkel A.D. Pardijs, H.J. Kleinbussink, P. van der Velde, G.B. ten Cate en T.G. Elkink, terwijl ook de oudplaatsgenoot Mr. C.P.H. Abbing zijn medewerking had toegezegd. Jammer, dat wij ouderen destijds niet of nauwelijks gereageerd hebben op hun eerste aanzet tot een historische vereniging. Gelukkig heeft "Old Reurle" inmiddels al meer weerklank onder de bevolking van Ruurlo gevonden.

Aan ons de taak om de belangstelling voor alles wat onze voorouders hier in het verleden al wisten te bereiken met de zeer weinige en beperkte middelen van toen, gaande te houden en door middel van onze activiteiten te stimuleren.

Eerstvolgende bijeenkomsten:

In verband met de septemberfeesten zal de bijeenkomst in september niet op de tweede woensdag plaatshebben maar op de derde.

data: 18 september 1985

9 oktober 1985

13 november 1985

11 december 1985

Kalenders

Betreffende het ontwerp voor een kalender 1986 was een en ander door de commissie al in een vergevorderd stadium toen zich plotseling de mogelijkheid voordeed om op de Braderie al met een verjaardagskalender met getekende dorpsgezichten van omstreeks 1900 de aandacht op de activiteiten van "OLD REURLE" te vestigen. Hierdoor is de kalender voor 1986 weer even ter discussie gesteld aangezien we met de verkoop van dergelijke kalender zeer tijdgebonden zijn en de kosten toch vrij hoog zijn.

Braderie

De stand van "OLD REURLE" trok behoorlijk veel belangstelling en er werden heel wat kalenders verkocht. Er werd zeer veel informatie gevraagd en bovendien hebben zich enkele nieuwe leden aangemeld.

Veldnamen

De afronding van het veldnamen-project ondervindt toch enige vertraging doordat een gedeelte van Lochem bij de ruilverkaveling is betrokken en men daar nog niet klaar is. Overigens is er inmiddels al veel tekst in concept klaar en belooft het een bijzonder interessant boekwerk te worden, waarvoor nu al veel belangstelling bestaat.

Uitnodigingen voor bijeenkomsten

Van de sectie genealogie en boerderij-onderzoek van de Graafschap en de afdeling Achterhoek van de Nederlandse Genealogische Vereniging zijn de volgende uitnodigingen ontvangen:

21 september 14.00 uur in de "de Luifel" te Ruurlo. Ond.-"Leden spreken over hun onderzoek."

19 oktober 14.00 uur in zaal "in het Hof" te Borculo. De heer S. Laansma

Activiteiten van de Historische Vereniging.

Tijdens de algemene ledenvergadering in februari jl. is de toezegging gedaan om een overzicht te maken van alle grote en kleinere activiteiten welke aan de orde zijn binnen de vereniging. Dit om het geheel wat overzichtelijker te maken en om een beter beeld te krijgen van de vorderingen. Zodoende is het onderstaande overzicht samengesteld waar bij elke activiteit de naam is vermeld van de contactpersoon. Deze hoeft niet persé de leider van het onderzoek te zijn, maar is op zijn minst op de hoogte van de stand van zaken en kan daar ten allen tijde informatie over geven. Het overzicht is ongetwijfeld niet volledig. Het ligt echter in de bedoeling een dergelijk overzicht op gezette tijden opnieuw te publiceren met de gemaakte vorderingen. Op den duur hopen we aldus toch tot een compleet beeld te komen. Individuele onderzoeken zijn niet vermeld. Daarvoor zou eigenlijk een apart overzicht gemaakt moeten worden om een beter inzicht te krijgen in wat er aan kennis en interesses aanwezig is binnen de vereniging. Er moet echter nog wat te wensen over blijven voor de toekomst, dus dat houdt u nog te goed.

Hier dan het betreffende overzicht van activiteiten:

Veldnamen-onderzoek.	Hr. Toevank / Hr. Norde.
Het echte veldwerk is vrijwel afgerond.
We werken nu met de ruilverkaveling aan de
mogelijkheid van een publicatie.
Archief "ten Arve".	Mevr. Florijn.
Is al voor een groot deel bewerkt.
Katershorst.	Overgenomen door Zieuwent.
Eindresultaat en vervolg-onderzoek onduidelijk.
Archief N.H. kerk.	Niet van de grond gekomen.
Huisnummers.	Hr. Toevank.
Van elk huisnummer vanaf 1811 wordt het bijbehorend huis/erf nagetrokken, inclusief de gezinssamenstelling op bepaalde tijden.
Een zeer ingrijpend onderzoek.
Oude werktuigen.	Hr. ten Arve.
In oriënterend stadium.
Volkskunde.	Hr. de Jong.
In beginstadium blijven steken.
Kalender-acties.	Kalendercommissie
(o.a. Mevr. v. Heeckeren v. Kell/ Hr. v. Bremen)
Verder:	
Archief-dienst.	Hr. Toevank.
Onder d'n Kroezeboom.	Redactie dient op de eerstvolgende vergadering te worden geregeld.

Tot slot is het misschien zinvol te vermelden dat er binnen onze vereniging een aantal mensen zijn die zeer goed thuis zijn op het gebied van het oude schrift: Mevr. Florijn en de heren ten Arve en v. Bremen. Bij geval kunt u daar terecht met uw ontcijferings-problemen.

Wanneer Jacob Derk Carel van Heeckeren op 11 Juli 1795 overlijdt volgt zijn zoon Willem Hendrik Alexander Carel hem op in de heerlijkheid Ruurlo en Kell. Naast diverse andere hoge functies werd hij nog benoemd tot Gouverneur van de Provincie Gelderland.

Hij overleed op 24 juli 1847 en werd opgevolgd door zijn jongste zoon Mr. Willem Baron van Heeckeren van Kell, geboren te Ruurlo, 1 juli 1815 en aldaar overleden op bijna 100 jarige leeftijd in 1914.

Hiermede wil ik dit overzicht beeindigen, aangezien wij dan in een periode belanden, waarin de overheden hun administratieve boekhouding goed georganiseerd hebben, en de archieven systematisch worden opgezet.

We hebben omstreeks 1600 gezien dat van de 8 zonen van Joost van Heckeren er 5 op het slagveld zijn gesneuveld. Daarom moeten we ons nu maar eens afvragen in wat voor tijd, in groter verband gezien, we eigenlijk verkeren.

De meesten van ons zullen het mogelijk nog geleerd hebben op de lagere school: 1515-1555 Karel de vijfde, Koning van Spanje, Keizer van Duitsland, Heer der Nederlanden.

Als zodanig beschouwde hij zich ook als leenheer en hoogste gezagsdrager van de nederlandse samenleving inclusief de talrijke Heren, die zich langzamerhand een steeds grotere vrijheid ten opzichte van de Landsheer hadden veroverd en zich beschouwden als heer en meester op hun landgoed en dat zelfs probeerden uit te breiden ten koste van minder sterke en brutale landgoederen.

Berend van Hackfort had zeggenschap over Hackfort, het Huis te Vorden, 't Meddeler en de Wiersse en was bovendien een fanatieke vechtersbaas.

Hij belegerde de sterke vesting "de Wildenborch" meerdere keren, waarbij in 1506 zoveel Zutphense Burgerhulptroepen, op bevel van Hertog Karel, sneuvelden, dat er nu nog een plek "de Dodenkamp" heet, waarbij ik vermeld, dat dit laatste aan een boek van H.W. Heuvel werd ontleend. Alle plaatsen en kastelen in de omgeving werden er telkens bij betrokken, en men kan zich voorstellen, dat er ook menige boerenzoon en boerderij in ernstige mate bij betrokken raakten. Bovendien kostte het veel geld, dat door de burgers en boeren opgebracht moest worden, vooral wanneer die nog onderhorig waren aan een landheer.

Hierna komen we zo langzamerhand in de tijd van de geloofsvervolging. Dit wordt dan weer een gevecht op grotere schaal, dan we voordien tussen de landheren onderling beschreven.

Zo was Deventer, naast Zutphen en de andere IJsselsteden, al sedert lang een toonaangevende en welvarende stad, waar, doordat er al een paar drukkerijen waren gevestigd, de nieuwe ideeën over religieuze, maar ook maatschappelijke zaken, gemakkelijk verspreid konden worden. De talrijke en rijke gilden hadden ook naast de kerkelijke overheid veel zeggenschap in het Stadsbestuur. In 1556 kwam het na herhaaldelijk aandringen van Protestantse burgers op 12 september bijna tot een beeldenstorm, die men nog juist wist te voorkomen door de L.V. Kerk voor hen beschikbaar te stellen. In Zutphen en o.a. ook in Lochem kon men dat niet helemaal voorkomen.

Dan probeert Koning Philips II van Spanje als opvolger van Karel V door het zenden van Alva en allerlei andere maatregelen, de opstanden, die overall ontstaan, weer te onderdrukken. Dit lukte aanvankelijk nog wel, maar langzamerhand steeds moeilijker, zodat verscheidene steden en stadjes, nu eens onder Philips II, dus katholiek gezag stonden en dan weer onder protestants gezag. Geen wonder dat de bewoners van steden en dorpen, steeds weer de dupe werden van plundering en brandschatting en moord en doodslag. Werden ze niet door de dan weer opnieuw heersende overheid gedwongen tot betaling van boete, dan moesten ze wel bijdragen in de kosten van de legers en de rondzwerfende troepen.

In 1572 nam Graaf van den Bergh Zutphen bij verrassing in. 't Klooster Galilieën werd daarop door de inwoners van Zutphen verwoest. Ook Lochem koos de zijde van de Prins van Oranje. Deze kwam persoonlijk de vestingwerken van Zutphen inspecteren en werd door een grote menigte toegejuicht. Er waren er echter ook die daaraan niet mee wilden doen, waaronder Hendrik ter Haer, oorspronkelijk afkomstig van Ruurlo, waar hij in 1550 op een boerderij was geboren als de jongste van 9 kinderen. Hij was vurig katholiek en zeer begaafd. Nadat hij eerst 4 jaar in Lochem naar school ging bezocht hij de Hogeschool van Leuven. Hij moest al gauw, nadat zijn vader in 1570 was overleden, in eigen onderhoud voorzien en werd toen gerichtschrijver van het Scholtambt Zutphen. Als Zutphen dan in 1572 onder protestantse invloed komt, vlucht hij uit Zutphen weg naar Ruurlo en vindt daar zijn ouderlijk huis verwoest. Dan vlucht hij over de grens. In November 1572 wordt Zutphen weer door de Spanjaarden ingenomen en vreselijk verbrand en uitgemoord. In de winter van 1573 komt ter Haer in Zutphen terug en wordt dan rector aan de Latijnse school. Als Zutphen later weer onder protestantse invloed komt gaat hij in vrijwillige ballingschap weer over de grens en wordt dan onderwijzer te Paderborn en later in Dulm in het bisdom Munster.

Groenlo was in 1550 door Karel V tot een zeer sterke grensvesting gemaakt, (zo vaste as Grolle). In 1576 kwam het onder protestantse invloed, doch in 1581 kwam Groenlo al weer onder Spaans bewind. In 1595 wordt Groenlo door Prins Maurits tevergeefs aangevallen met een troepenmacht van zo'n 10.000 man. Eerst in 1597 lukt het hem eindelijk na zware gevechten om Groenlo terug te veroveren, doch slechts tijdelijk. Ook de plaatsen Bredevoort, Lochem en Doetinchem om maar enkele te noemen, wisselen nogal eens van bestuurders. Dit gaat zo door tot ongeveer 1627 als na de herovering van Groenlo door Prins Frederik Hendrik het hier in de omgeving iets rustiger begint te worden. Onnodig te zeggen hoe zwaar ook de boerenbevolking van de omliggende kleine dorpen en buurtschappen geleden heeft van de rondtrekkende en vaak verstrooide troepen, die dan maar in eigen onderhoud moesten voorzien. Als dan eindelijk in 1648 de Vrede van Munster is getekend, kan men weer heel voorzichtig beginnen met het herstel van woningen en de vaak geheel verwilderde boerenbedrijfjes.

Maar in 1666 komt de bisschop van Munster, bijgenaamd Bommen Berend, de rust al weer verstoren. Het Bisdom Munster was namelijk al in 1406 met Borculo en omgeving beleend, maar de opeenvolgende bisschoppelijke gezagsdragers hadden tijdens de daaropvolgende onrustige tijden en de 80-jarige oorlog geen kans gezien hun gezag te doen gelden. "Bommen Berend" wilde een en ander weer herstellen en veroverde daarom behalve Borculo ook voor alle zekerheid Lochem en zelfs Doetinchem er maar even bij. Als er zich dan naderhand nog een troepenmacht ophoudt in de buurt van de Baakse Kamp, zo halverwege Ruurlo en Zelhem, worden de boeren van Zelhem, Hengelo en tenslotte ook Ruurlo opgeroepen om ze daarvan terug te drijven tot achter de Lebbenbrugge (de grens met Borculo), hetgeen blijkbaar nog niet zo gemakkelijk is gegaan, want we kennen hier nog het spreekwoord "Wi'j hebt ze nog neet aover de Lebbenbrugge" voor een zaak die nog niet zo gemakkelijk is te klaren. In 1672 wordt het allemaal nog eens herhaald als we worden aangevallen door Engeland, Frankrijk, Munster en Keulen en er weer allerlei plaatsen in de omgeving door een of andere troepenmacht worden aangevallen en veroverd. Gelukkig duurt het allemaal niet zo erg lang en kan men weer aan het herstel beginnen.

Intussen was in de westelijke provincies de handel met Indië en andere landen op gang gekomen (de Gouden Eeuw), maar de eens zo rijke IJsselsteden Deventer, Zutphen en Doesburg komen daardoor in de verdrukking en daarmee gaat ook de gunstige uitstraling van handel en nijverheid naar het omringende platteland steeds meer achteruit en komen de boerenerven steeds meer in handen van kapitaalkrachtige of invloedrijke mensen buiten de dorpen, zoals de Gilden, Burgemeesters of Richters en daarnaast de landgoedbezitters, die zich langzamerhand herstellen van de offers, ... zowel persoonlijke als financiële, die ze zich hebben moeten getroosten

om hun leenheren of de bisschoppen te vriend te houden en tijdens de 80-jarige oorlog natuurlijk in de strijd tegen of voor de vrijheid van godsdienst. Bovendien zijn veel vooraanstaande eigengeërfde Markeboeren door o.a. de heren Bierbrouwers en Pachters van de Gebrande Wateren aan hen verplicht gemaakt door een al dan niet aangemoedigd alcoholgebruik waardoor ze in financiële moeilijkheden komen.

Zo worden omtrent 1675 genoemd Willem Hacken, Herman Guliker, Berend en Jan toe Elschot, Hendrik Everwennink en Hendrik Rijkenburg, die schulden hebben vanwege drankgebruik en/of voorgeschoten belasting enz.

Een zeer duidelijk voorbeeld van machtsmisbruik met behulp van alcohol doet zich voor in 1733 bij de benoeming van Ds. Wilhelmus Aberson, broer van Lowijs Aberson, richter van Ruurlo, terwijl diens zoon Adam, ontvanger der verponding (= belasting) is... De opperkerkmeester van Ruurlo, Assueer van Heeckeren was mogelijk beducht voor een al te grote invloed van de Abersons, temeer daar deze familie ook al diverse boerenerven in bezit had.

Assueer van Heeckeren heeft daarom een onderzoek gedaan naar de manier waarop de Abersons de stemgerechtigde lidmaten probeerden te beïnvloeden om op Wilhelmus te stemmen. Dan blijkt dat de Abersons aan elk Rot of wijk van Ruurlo een ton bier hebben beloofd als ze op hem zouden stemmen. Bovendien werd er "soveel genever getapt als deselve maar hebben kunnen of willen drinken". Sommigen kregen bepaalde voorrechten van de Richter en diegenen die durfden weigeren werden bedreigd met inbeslagname van goederen wegens schulden enz. Ook werden de Heren van de Classis Zutphen, die bij het beroepen veel invloed konden doen gelden ten huize van de richter Aberson vooraf flink onthaald. En..... Ds. Aberson werd inderdaad beroepen.

Dat de stemgerechtigde boeren in de Marke Ruurlo niet veel meer in te brengen hadden bleek nog eens duidelijk uit de Lijst van Gewaarden d.d. 29 juli 1795 toen minstens 85% van de stemhebbende erven niet meer in boerenhand bleek te zijn. 30% Hiervan was in het bezit van het Huis te Ruurlo en de rest van de al eerder genoemde beleggers en een nieuw opgekomen stand van juristen en regenten.

Hiermede zijn we dan zo ongeveer in de Napoléontische tijd beland en worden er allerlei richtlijnen vastgesteld voor de administratieve vastlegging en bewaring van alle maatschappelijk- en sociaal belangrijke zaken alsmede de bevolkingsregisters, zodat we daaruit en daarover zeer gemakkelijk de gewenste informatie kunnen bekomen en ik er niet verder op in hoef te gaan. Het bovenstaande heb ik, hoewel zeer verkort, uit diverse boeken, archieven enz. opgesteld om als basis te dienen voor hopelijk volgende meer gedetailleerde verslagen van meer specifieke onderwerpen, die dan tevens weer kunnen dienen om de verslaggeving van "OLD REURLE" zo volledig mogelijk te maken.

Enquete-formulier van de historische vereniging "OLD REURLE"

Teneinde meer zicht te krijgen op wat er leeft aan ideeën en wensen in de vereniging, verzoeken wij U, de onderstaande vragen in te vullen en het formulier terug te brengen bij onze secretaris, de heer Waanders.

1). Naam:

Adres en woonplaats:

Telefoon:

2). Met welke onderzoeken bent U bezig ?

3). Waar gaat Uw speciale belangstelling naar uit ?

4). Heeft U suggesties voor activiteiten en/of onderzoeken en wilt U deze eventueel coördineren ?

5). Bent U in het bezit van documentatie en/of ander materiaal met betrekking tot Ruurlo ?
Zo ja, mag de vereniging hiervan eventueel een copie maken voor haar archief ?

6). Bent U geïnteresseerd in oude gereedschappen en/of werktuigen ?
Zo ja, heeft U eventueel ruimte en/of interesse voor restauratie van deze werktuigen ?

7). Heeft U verder nog opmerkingen en/of suggesties voor de vereniging ?

Opmerking:

Het is de bedoeling om de gegevens en/of ander materiaal te publiceren in ons verenigingsblad "Onder de Kroezeboom", zodat anderen ook van Uw werk gebruik kunnen maken. Indien U hiertegen bezwaar heeft, wordt U verzocht dit te vermelden.

EEN LEUK CADEAU !

In dit nummer van "Onder d'n Kroezeboom" heeft U al iets kunnen lezen over de verjaardagskalenders waarmee we op de Braderie gestaan hebben. We hadden een erg gezellige stand en hebben heel wat kalenders verkocht. Maar naar onze mening niet genoeg! En dat heeft de kalendercommissie op het volgende idee gebracht:

Alle leden van Old Reurle hebben natuurlijk familieleden en vrienden die in de loop van een jaar een cadeautje krijgen. Geeft U nu eens niet een bloemetje of een doos sigaren, maar geeft U deze keer iets ORIGINEELS. Wat dan? Natuurlijk, U raadt het al: Een verjaardagskalender! U weet, we hadden de prijs vastgesteld op f 8,50 maar omdat U deze nu toch cadeau geeft, hebben we gemeend onze leden een extratje te bieden n.l.

5 kalenders voor f 40,-
10 kalenders voor f 75,-

Als U er 5 koopt en U komt te kort, géén nood, U krijgt de volgende 5 voor f 35,-.
Koopt U er 10 en U komt er een paar te kort, ook géén nood, U krijgt de volgende voor f 7,50 !

Wij dachten: Een leuk idee voor U, maar natuurlijk ook wel leuk voor ons.

De kalendercommissie.

Aanmeldingsformulier voor de historische vereniging

" O L D R E U R L E "

Heeft U geen interesse in het gebeuren en de geschiedenis van het oude Ruurlo ?
Misschien heeft U wel vrienden of kennissen, die graag lid willen worden ?

Vul dan onderstaande bon in en lever deze in bij de secretaris van de historische vereniging "Old Reurle", de heer Waanders, wonende te Ruurlo, Burgemeester van Tuyll van Serooskerkenweg 21.

Naam:

Adres:

Woonplaats + postcode:

Telefoon:

Eventuele interesses: